

دانشگاه کردستان
دانشکده علوم انسانی و اجتماعی
گروه الهیات و فقه شافعی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته فقه شافعی
گرایش فقه شافعی

عنوان:

بررسی تطبیقی احکام ولد الزنا با ولد اللعان در مذاهب اربعه

پژوهشگر

سعدی جلالی

استاد راهنما

دکتر فرزاد پارسا

استاد مشاور

دکتر سهیلا رستمی

اردیبهشت ۹۶

روزنامه‌های علمی، آموزشی و پژوهشی

دانشگاه کردستان
دانشکده علوم انسانی و اجتماعی
گروه الهیات و فقه شافعی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته فقه شافعی
گرایش فقه شافعی

عنوان:

بررسی تطبیقی احکام ولد الزنا با ولد اللعان در مذاهب اربعه

پژوهشگر

سعدی جلالی

استاد راهنما

دکتر فرزاد پارسا

استاد مشاور

دکتر سهیلا رستمی

اردیبهشت ۹۶

بسمه تعالی

* تعهد نامه دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه کردستان در انجام پایان نامه *

اینجانب سعدی جلالی دانشجوی مقطع کارشناسی ارشد رشته فقه شافعی متعهد می‌شوم:

- ۱- صداقت، امانتداری و بی طرفی را در انجام پژوهش و انتشار نتایج حاصل از آن رعایت نمایم.
- ۲- در نگارش نتیجه پژوهش های حاصل از موضوع پایان نامه، از باز نویسی نوشته های دیگران بدون ذکر منبع، بازی با الفاظ، زیاده نویسی، کلی گویی و جزم اندیشی و تصرف گرای پرهیز نمایم و نتایج پژوهشی خود را در موعد مقرر وبا اطلاع استاد راهنما منتشر نمایم.
- ۳- تمامی یافته های مستخرج از پایان نامه متعلق به دانشگاه کردستان بوده و لازم است در کلیه مقالات مستخرج از آنها نام دانشگاه کردستان را تحت عنوان ((دانشجوی دانشگاه کردستان)) یا ((دانش آموخته دانشگاه کردستان)) ذکر نمایم.
- ۴- در انتشار مقالات نام استاد (استادان) راهنما و استاد (استادان) مشاور را در لیست مولفین مقاله ذکر نمایم و از آوردن اسامی افرادی که نقش موثری در انجام پژوهش نداشته اند، جداً خودداری نمایم.
- ۵- در بخش سپاسگزاری مقاله، از تمامی افراد وسازمانهایی که در اجرای پژوهش مساعدتی مبذول داشته اند با ذکر نوع مشارکت تشکر و قدر دانی نمایم.
- ۶- از انتشارهم پوشان یا ارسال همزمان یک مقاله به چند مجله ویا ارسال مجدد مقاله چاپ شده به مجلات دیگر خودداری نمایم.
- ۷- در صورت عدم رعایت موارد مذکور، دانشگاه کردستان مجاز خواهد بود تا برابر مقررات اقدام نماید.

امضاء دانشجو

دستورالعمل نحوه برخورد با موارد تخطی دانشجویان تحصیلات تکمیلی در هنگام انتشار نتایج پژوهش

- ۱- در موارد زیر دانشگاه کردستان با مجله مربوطه مکاتبه ودرخواست خارج نمودن مقاله را نموده و موضوع را به محل کار یا تحصیل بعدی دانشجو اطلاع خواهد داد.
 - الف - چاپ مقاله بدون اطلاع و تأیید استادان راهنما،
 - ب- چاپ نتایج حاصل از پژوهش های انجام شده در دانشگاه کردستان بدون ذکر نام دانشگاه
- ۲- در صورت احراز تخلف ازسایر موارد درج شده در تعهد نامه دانشجویی، دانشگاه ضمن مکاتبه با مجله مربوطه، حسب مورد تصمیم گیری خواهد نمود.

دانشگاه کردستان

دانشکده علوم انسانی و اجتماعی

گروه الهیات و فقه شافعی

**پایان نامه ارائه شده به عنوان بخشی از فعالیت های تحصیلی لازم
جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد (MA) در رشته فقه شافعی**

عنوان:

بررسی تطبیقی احکام ولد الزنا با ولد اللعان در مذاهب اربعه

پژوهشگر

سعدی جلالی

در تاریخ ۱۳۹۶/۲/۱۰ توسط کمیته تخصصی و هیأت داوران زیرمورد بررسی
قرار گرفت و با نمره ۱۹/۲۵ و درجه عالی به تصویب رسید.

امضاء	مرتبۀ علمی	نام و نام خانوادگی	هیئت داوران
	استادیار	دکتر فرزاد پارسا	۱-استاد راهنما
	استادیار	دکتر سهیلا رستمی	۲-استاد مشاور
	استادیار	دکتر وریا حفیدی	۳-استاد داور داخل گروه
	استادیار	دکتر محمد عزیز حسامی	۴-استاد داور خارج گروه

مهر و امضا معاون آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشکده

دکتر مصطفی قادری

مهر و امضا مدیر گروه

دکتر فرزاد پارسا

تشکر و قدردانی

خداوند بزرگ را سپاس و ستایش می‌نمایم که لطف خود را شامل حال من نمود، تا بتوانم تحقیق خود را به پایان برسانم و سهمی هرچند اندک، در راه توسعه‌ی دین مبین اسلام داشته باشم. بار الهاء! من با یاد تو، به تو تقرب می‌جویم و از تو خواستارم، یاد خود را به من الهام کنی و بر من رحمت آوری و به آنچه بهره و نسیب من ساخته‌ای، خشنودم قرار دهی و در همه حال به فروتنی‌ام وا داری.

« لَا يَشْكُرُ اللَّهُ مَنْ لَا يَشْكُرُ النَّاسَ » بر خود لازم می‌دانم از کلیه کسانی که بنده را در تدوین و نگارش این پایان نامه یاری نمودند، صمیمانه تشکر و قدردانی نمایم. به خصوص از استاد فرزانه، جناب آقای دکتر فرزاد پارسا (استاد راهنما) که در کلیه مراحل این پژوهش با خوشرویی و بی دریغانه یاری و راهنمایی‌ام نمودند و وقت خود را در اختیار من گذاشته، صمیمانه تشکر و قدر دانی می‌نمایم.

چکیده

یکی از واقعیت‌های انکار ناپذیر جوامع وجود فرزندی است که از روابط غیر مشروع متولد می‌شوند که نمی‌توان وجود این کودکان را نادیده گرفت و باید به ارزش‌ها و نیازهای انسانی آنها توجه نمود. باید احکام این کودکان را شناخت تا بتوانند مانند دیگر کودکان در جامعه عنصر مطلوب باشند. دو گروه از این اطفال، ولد الزنا و ولد اللعان می‌باشند. ولد الزنا فرزندی است که در نتیجه‌ی رابطه‌ی خارج از ازدواج شرعی زن و مرد به دنیا آمده است یا او ثمره‌ی رابطه‌ی حرام و گناه بین زن و مرد است. ولد اللعان فرزندی است که تحت ازدواجی صحیح به دنیا آمده است و زوج بعد از ملاعنه با همسرش نسب او را از خودش نفی می‌کند. ولد اللعان و ولد الزنا هر دو نسبشان از جانب پدر قطع شده است. ولد الزنا و ولد اللعان در بسیاری از احکام مانند سقط جنین، قذف، شهادت و قضاوت کاملاً مشابه هستند. مثلاً سقط ولد الزنا و ولد اللعان چه قبل از دمیدن روح و چه بعد از دمیدن روح حرام است؛ زیرا این ممنوعیت می‌تواند از عواملی باشد که زناکار را از زنا دور کند؛ چه قول به مباح بودن سقط ولد الزنا موجب تسهیل وقوع فحشا و سپس تسهیل رهایی از تبعات آن می‌شود. در برخی احکام مانند وقف بر فرزند، وصیت، نسب، نفقه، شیردهی، حضانت، قیمومیت، در احکام عبادات، ولایت بر ازدواج و امور مالی تا زمانی که ملاعن، نسب ولد اللعان را به خود ملحق نکند، احکام ولد الزنا و ولد اللعان مشابه هم هستند؛ اما در صورتی که ملاعن نسب ولد اللعان را به خود ملحق کند، فرزند او به شمار می‌آید و محدودیت‌هایی که ولد الزنا دارد، از او برداشته می‌شود. فقها در احکامی مانند ازدواج زانی با ولد الزنا و توارث ولد الزنا و ولد اللعان با خویشاوندانشان، حریمیت رضاعی با استعمال شیر ولد الزنا و ولد اللعان، قتل ولد الزنا توسط زانی و قتل ولد اللعان توسط ملاعن و سرقت آنها از یکدیگر، با توجه به شباهت و تفاوتی که میان ولد الزنا و ولد اللعان وجود دارد، باهم اختلاف پیدا کرده‌اند که این اختلاف در فتاوی فقها بازتاب یافته است.

واژگان کلیدی: ولد الزنا، ولد اللعان، مذاهب اربعه، احکام.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
۱	بیان مسأله
۲	اهمیت و ضرورت تحقیق
۲	اهداف تحقیق
۲	سوالهای تحقیق
۳	فرضیه‌های تحقیق
۳	روش تحقیق
۳	پیشینه‌ی تحقیق
۵	قلمرو تحقیق
۵	موانع و تنگناها
۵	ساختار تحقیق

فصل اول مفاهیم و کلیات

۷	مقدمه
۷	۱-۱- تعریف حکم
۷	۱-۱-۱- تعریف لغوی حکم
۹	۱-۲- تعریف اصطلاحی حکم
۹	۲-۱- تعریف ولد
۹	۱-۲-۱- تعریف لغوی و اصطلاحی ولد
۱۰	۳-۱- الفاظ مرتبط با ولد
۱۰	۱-۳-۱- ابن
۱۰	۲-۳-۱- بنت
۱۱	۳-۳-۱- سبط

- ۱۱-۴-۳-۱-۴-۳-۱ حفید ۱۱
- ۱۱-۵-۳-۱-۴-۳-۱ ذریه ۱۱
- ۱۲-۶-۳-۱-۴-۳-۱ نسل ۱۲
- ۱۲-۴-۱-۴-۱-۴-۱ تعریف زنا ۱۲
- ۱۲-۴-۱-۴-۱-۴-۱ تعریف لغوی زنا ۱۲
- ۱۲-۴-۱-۴-۱-۴-۱ تعریف اصطلاحی زنا ۱۲
- ۱۳-۴-۱-۴-۱-۴-۱ ارکان زنا ۱۳
- ۱۴-۴-۱-۴-۱-۴-۱ شرایط جاری شدن حد زنا بر زناکار ۱۴
- ۱۴-۵-۴-۱-۴-۱-۴-۱ حکم تکلیفی زنا ۱۴
- ۱۵-۶-۴-۱-۴-۱-۴-۱ حکم زنا در دیگر ادیان ۱۵
- ۱۵-۷-۴-۱-۴-۱-۴-۱ حد و عقوبت زنا ۱۵
- ۱۶-۵-۱-۴-۱-۴-۱-۴-۱ الفاظ مرتبط با زنا ۱۶
- ۱۶-۱-۵-۱-۴-۱-۴-۱-۴-۱ وطء ۱۶
- ۱۷-۲-۵-۱-۴-۱-۴-۱-۴-۱ جماع ۱۷
- ۱۷-۶-۱-۴-۱-۴-۱-۴-۱ تعریف لعان ۱۷
- ۱۷-۱-۶-۱-۴-۱-۴-۱-۴-۱ تعریف لغوی لعان ۱۷
- ۱۸-۲-۶-۱-۴-۱-۴-۱-۴-۱ تعریف اصطلاحی لعان ۱۸
- ۱۸-۳-۶-۱-۴-۱-۴-۱-۴-۱ الفاظ مرتبط با لعان ۱۸
- ۲۱-۴-۶-۱-۴-۱-۴-۱-۴-۱ ارکان لعان ۲۱
- ۲۱-۵-۶-۱-۴-۱-۴-۱-۴-۱ شرایط لعان ۲۱
- ۲۲-۶-۶-۱-۴-۱-۴-۱-۴-۱ کیفیت اجرای لعان ۲۲
- ۲۳-۷-۶-۱-۴-۱-۴-۱-۴-۱ لعان در قرآن کریم ۲۳
- ۲۳-۸-۶-۱-۴-۱-۴-۱-۴-۱ لعان در سنت شریف نبوی (ص) ۲۳
- ۲۵-۹-۶-۱-۴-۱-۴-۱-۴-۱ احکام مترتب بر لعان ۲۵
- ۲۶-۷-۱-۴-۱-۴-۱-۴-۱ حکم خیانت همسر در دیگر ادیان ۲۶
- ۲۷-۸-۱-۴-۱-۴-۱-۴-۱ تعریف اصطلاحی ولد الزنا ۲۷

- ۲۷-۱-۸-۱- الفاظ مرتبط با ولد الزنا ۲۷
- ۲۸-۱-۹- تعریف اصطلاحی ولد اللعان ۲۸

فصل دوم احکام ولد الزنا در مذاهب اربعه

- ۳۰- مقدمه ۳۰
- ۳۰-۱-۲- احکام ولد الزنا در زمان جنینی تا تولد ۳۰
- ۳۰-۱-۱-۲- سقط ولد الزنا ۳۰
- ۳۳-۱-۲- وقف بر ولد الزنا در زمان جنینی ۳۳
- ۳۳-۱-۲- وصیت برای ولد الزنا در زمان جنینی ۳۳
- ۳۴-۱-۲- تأمین مخارج درمانی و غیر درمانی ولد الزنا در زمان جنینی ۳۴
- ۳۵-۲-۲- احکام ولد الزنا بعد از تولد تا بلوغ ۳۵
- ۳۵-۱-۲-۲- نسب ولد الزنا ۳۵
- ۳۹-۲-۲- شیردهی به ولد الزنا ۳۹
- ۴۰-۲-۲- حضانت ولد الزنا ۴۰
- ۴۲-۲-۲- قیمومیت بر ولد الزنا ۴۲
- ۴۳-۲-۳- احکام ولد الزنا در عبادت ۴۳
- ۴۳-۱-۳-۲- امامت ولد الزنا برای نمازگزاران ۴۳
- ۴۴-۲-۳-۲- دین ولد الزنا ۴۴
- ۴۵-۳-۳-۲- اذان ولد الزنا ۴۵
- ۴۶-۳-۳-۲- عقیقه‌ی ولد الزنا ۴۶
- ۴۶-۳-۳-۲- پرداخت زکات به ولد الزنا ۴۶
- ۴۷-۳-۳-۲- پرداخت فطریه‌ی ولد الزنا ۴۷
- ۴۸-۲-۴- احکام ولد الزنا در امور مالی ۴۸
- ۴۸-۱-۴-۲- ولایت بر مال ولد الزنا ۴۸
- ۴۹-۲-۵- احکام ولد الزنا در مباحث خانواده ۴۹
- ۴۹-۱-۵-۲- ازدواج زانی و ولد الزنا ۴۹
- ۵۳-۲-۵-۲- محرم بودن ولد الزنا نسبت به مادر (زانیه) ۵۳

- ۵۳-۲-۵-۳- ولایت بر نکاح ولد الزنا ۵۳
- ۵۵-۲-۵-۴- میراث ولد الزنا ۵۵
- ۵۷-۲-۵-۵- کفالت ولد الزنا ۵۷
- ۵۷-۲-۵-۶- محرمیت رضاعی با استعمال شیر از زنا ۵۷
- ۵۹-۲-۶- احکام قضایی ولد الزنا ۵۹
- ۵۹-۲-۶-۱- قتل ولد الزنا توسط زانی ۵۹
- ۵۹-۲-۶-۲- قتل ولد الزنا توسط مادر ۵۹
- ۶۰-۲-۶-۳- عاقله‌ی ولد الزنا ۶۰
- ۶۱-۲-۶-۴- سرقت زانی (پدر) از اموال ولد الزنا ۶۱
- ۶۳-۲-۶-۵- سرقت ولد الزنا از اموال زانی ۶۳
- ۶۳-۲-۶-۶- سرقت مادر از اموال ولد الزنا ۶۳
- ۶۴-۲-۶-۷- سرقت ولد الزنا از اموال مادر ۶۴
- ۶۴-۲-۶-۸- قذف ولد الزنا ۶۴
- ۶۴-۲-۶-۹- شهادت ولد الزنا ۶۴
- ۶۶-۲-۶-۱۰- قضاوت ولد الزنا ۶۶

فصل سوم احکام ولد اللعان در مذاهب اربعه

- ۶۹-..... مقدمه
- ۶۹-۳-۱- احکام ولد اللعان در زمان جنینی تا تولد ۶۹
- ۶۹-۳-۱-۱- سقط ولد اللعان ۶۹
- ۶۹-۳-۱-۲- وقف بر ولد اللعان در زمان جنینی ۶۹
- ۷۰-۳-۱-۳- وصیت برای ولد اللعان در زمان جنینی ۷۰
- ۷۱-۳-۱-۴- تأمین مخارج درمانی و غیر درمانی ولد اللعان در زمان جنینی ۷۱
- ۷۱-۳-۲- احکام ولد اللعان بعد از تولد تا بلوغ ۷۱
- ۷۱-۳-۲-۱- نسب ولد اللعان ۷۱
- ۷۴-۳-۲-۲- شیردهی به ولد اللعان ۷۴
- ۷۵-۳-۲-۳- حضانت ولد اللعان ۷۵

- ۳-۲-۴- قیمومیت بر ولد اللعان ۷۵
- ۳-۳-۳- احکام ولد اللعان در عبادت ۷۶
- ۳-۳-۱- امامت ولد اللعان برای نمازگزاران ۷۶
- ۳-۳-۲- دین ولد اللعان ۷۶
- ۳-۳-۳- اذان ولد اللعان ۷۷
- ۳-۳-۴- عقیقه‌ی ولد اللعان ۷۷
- ۳-۳-۵- پرداخت زکات به ولد اللعان ۷۸
- ۳-۳-۶- پرداخت فطریه‌ی ولد اللعان ۷۸
- ۳-۴-۴- احکام ولد اللعان در امور مالی ۷۹
- ۳-۴-۱- ولایت بر مال ولد اللعان ۷۹
- ۳-۵-۵- احکام ولد اللعان در مباحث خانواده ۷۹
- ۳-۵-۱- ازدواج ملاعن و ولد اللعان ۷۹
- ۳-۵-۲- محرم بودن ولد اللعان نسبت به مادر ۸۰
- ۳-۵-۳- ولایت بر نکاح ولد اللعان ۸۱
- ۳-۵-۴- میراث ولد اللعان ۸۱
- ۳-۵-۵- کفائت ولد اللعان ۸۴
- ۳-۵-۶- محرمیت رضاعی با استعمال شیر ولد اللعان ۸۴
- ۳-۶-۶- احکام قضایی ولد اللعان ۸۵
- ۳-۶-۱- قتل ولد اللعان توسط ملاعن ۸۵
- ۳-۶-۲- قتل ولد اللعان توسط مادر ۸۶
- ۳-۶-۳- عاقله‌ی ولد اللعان ۸۶
- ۳-۶-۴- سرقت ملاعن از اموال ولد اللعان ۸۷
- ۳-۶-۵- سرقت ولد اللعان از اموال ملاعن ۸۸
- ۳-۶-۶- سرقت مادر از اموال ولد اللعان ۸۸
- ۳-۶-۷- سرقت ولد اللعان از اموال مادر ۸۹
- ۳-۶-۸- قذف ولد اللعان ۸۹

۸۹.....	۳-۶-۹- شهادت ولد اللعان
۹۰.....	۳-۶-۱۰- قضاوت ولد اللعان
۹۲.....	۳-۷- نتیجه گیری
۹۹.....	فهرست منابع

مقدمه

دین اسلام به خانواده اهمیت زیادی داده است و اصرار دارد که خانواده پاک، مصون و به دور از فروپاشی و راه های حرام به پیش رود؛ اما برخی از مردم گاهی در گمراهی افتاده و به سوی ارتکاب به گناه و زنا روی می آورند که نتیجه ی آن متولد شدن فرزندان نامشروع است. در هر جامعه ای، خانواده اساسی ترین رکن آن محسوب می شود و حفظ این بنیان حیاتی بر مبنای قوانین، اصول، عرف و اخلاق، مسئله ای است که باید بسیار به آن توجه کرد. وجود روابط شرعی و در چارچوب معین در خانواده ها از مهمترین شاخصه های این مهم به شمار می رود. در این میان، کودکان اهمیت به سزایی دارند. چرا که کودکان امروز، پدران و مادران فردا هستند و در واقع آینده ی هر جامعه ای را کودکان رقم می زنند.

در جامعه ی ما با توجه به این که روابط آزاد بین زن و مرد، امری مخالف اخلاق و شرع و قانون است، در نتیجه کودکان ناشی از این روابط نیز از نظر جامعه مطرود هستند و از لحاظ حمایت قانونی وضعیت مناسبی ندارند. این انگیزه ای شد تا در این تحقیق، احکام و وضعیت کودکان ناشی از روابط نامشروع مورد بحث و بررسی قرار گیرد.

بیان مسأله

در دین اسلام برای ازدواج قوانین و مقررات خاصی وضع شده است. تا در پرتو آن زن و مرد نیازهای خود را در چهارچوب خانواده برطرف نمایند. یکی از دلایل اهمیت دادن اسلام به ازدواج، اهمیت نسب است که از دیر باز مورد توجه جامعه ی بشری بوده است. و به دلیل ارتباط با نسل و نسب از اهمیت ویژه ای برخوردار است. اگر کسی در رابطه ای نامشروع صاحب فرزند شد، شرع مجازاتهایی برای او قرار می دهد که یکی از آنها قطع نسب فرزند از اوست.

یکی از واقعیت های انکار ناپذیر هر جامعه ای وجود فرزندان است که از روابطی غیر مشروع متولد می شوند. با توجه به اینکه این کودکان بی گناه هم، مانند سایر کودکان نیازمند بهره مندی از حمایت های دیگران برای رشد و تبدیل شدن به عضو مورد احترام در جامعه هستند و در تمامی جوامع، خواه ناخواه در اثر ارتباطات نامشروع، اطفال خارج از دایره روابط شرعی متولد می شوند. صرف نظر از زشت بودن این عمل در اجتماع، جامعه در عمل نمی تواند وجود این کودکان را نادیده بگیرد و باید به ارزش ها و نیازهای انسانی آنها توجه نماید. معمولاً نگاهها در اجتماع به این کودکان تبعیض آمیز است و موجب تضییع حقوق آنها می شود که

ریشه در ناآگاهی اجتماعی دارد. از این جهت باید احکام این کودکان را شناخت تا بتوانند مانند دیگر کودکان در جامعه عنصر مطلوب باشند. محدودیتهایی چون عدم نفوذ شهادت، عدم شایستگی برای امامت، قضاوت، دین، ولایت بر آنان، حکم قتل و سرقت آنان، سقط این فرزندان و نفی نسب فرزند از پدر و به تبع آن وضعیت ارث، نفقه، حضانت، رضاع، محرمیت و ... از جمله اموری است که در مورد فرزند نامشروع قابل ملاحظه و تأمل است. در این پایان نامه سعی شده وضعیت دو گروه از این اطفال، یعنی ولد الزنا و ولد اللعان، از دیدگاه مذاهب اربعه اهل سنت بررسی شود و همچنین بررسی شود که ولد الزنا و ولد اللعان در چه احکامی با هم تفاوت و تشابه دارند.

اهمیت و ضرورت تحقیق

از آنجا که در هر صورت ولد الزنا و ولد اللعان در جامعه حضور دارند و بسیاری از آنها از احکام و حقوق خود اطلاع ندارند و همچنین احکام این افراد به صورت پراکنده در کتب فقهی بیان شده است و کتب فقهی مجزا که شامل احکام این افراد باشد، مدون نشده است. همچنین در مورد تطبیق ولد الزنا با ولد اللعان کتابی موجود نیست؛ پایان نامه حاضر در تلاش است با عنوان بررسی تطبیقی احکام ولد اللعان با ولد الزنا در مذاهب اربعه، به صورت تفصیلی و با ذکر جزئیات به بیان تمامی احکام ولد اللعان و ولد الزنا بپردازد و همچنین نکات اشتراک و افتراق موجود بین ولد اللعان و ولد الزنا را در مذاهب اربعه مورد بررسی قرار دهد.

اهداف تحقیق

اهداف انجام این تحقیق را به صورت خلاصه می‌توان در موارد زیر بیان کرد:

- ۱: تبیین احکام ولد الزنا در مذاهب اربعه اهل سنت.
- ۲: تبیین احکام ولد اللعان در مذاهب اربعه اهل سنت.
- ۳: مقایسه ولد الزنا و ولد اللعان با همدیگر و یافتن نکات افتراق میان آنها.

سوال‌های تحقیق

- ۱: احکام خاص ولد الزنا و ولد اللعان کدامند؟
- ۲: احکام مشترک ولد الزنا و ولد اللعان کدامند؟

۳: چه مواردی سبب ایجاد تفاوت در احکام ولد الزنا و ولد اللعان می‌باشد؟

فرضیه‌های تحقیق

۱: در مذاهب اربعه اهل سنت برای ولد الزنا احکام خاصی وجود دارد.

۲: در مذاهب اربعه اهل سنت برای ولد اللعان احکام خاصی وجود دارد.

۳: احکام ولد الزنا و ولد اللعان تفاوتها و شباهتهایی با هم دارند.

روش تحقیق

روش گرد آوری اطلاعات کتابخانه‌ای و اسنادی و با استفاده از ابزار فیش است. مطالب مرتبط با موضوع از منابع و کتب معتبر فقهی، گردآوری شده و در یک فرآیند منطقی و به شیوه تطبیقی، آرا و نظرات گوناگون مطرح و ادله‌ی هر کدام ذکر شده و مورد نقد و بررسی قرار می‌گیرد. روش این تحقیق توصیفی-تحلیلی از نوع تحلیل محتوا است، یعنی محتوای اطلاعات جمع آوری شده بعد از توصیف در یک فرآیند کیفی مورد نقد و بررسی قرار گرفته و دست آخر در پایان نامه نتیجه و رأی راجح و پیشنهادات احتمالی ذکر خواهد شد. در تجزیه و تحلیل از روش‌های رایج فقهی و اصولی یعنی استناد به منابع و ادله‌ی فقهی، اصولی (کیفی) استفاده خواهد شد.

پیشینه‌ی تحقیق

چنان که ذکر شد، در مذاهب اربعه اهل سنت به صورت پراکنده به احکام ولد الزنا و ولد اللعان پرداخته شده و در لابلای مباحث فقهی و به فراخور کلام مطالبی در باب آن ارائه شده است. اما به صورت تک نگاری کتابی در این باره یافت نمی‌شود. با این وجود باید اشاره کرد که تحقیقاتی مشابه وجود دارد که در موارد زیر ذکر می‌شود.

۱- نرگس آبسردی، ۱۳۸۹، در پایان نامه‌ای با عنوان (بررسی وضعیت حقوقی اطفال نامشروع و مجهول النسب در فقه اسلامی و حقوق ایران). سعی کرده راه اثبات نسب و احکام کودکان نامشروع و مجهول الهویه را در فقه امامیه و قانون ایران مورد بررسی قرار دهد و ضرورت نگهداری کودکان سر راهی و فرزند خواندگی آنان را بیان کرده است؛ اما به احکام ولد

اللغان اشاره‌ای نشده است. فقه اسلامی را منحصر در فقه امامیه قرار داده و به احکام این کودکان در مذاهب اربعه اهل سنت اشاره‌ای نکرده است.

۲- ابوذر رضوانی، ۱۳۹۱، در پایان نامه ای با عنوان (حقوق کودکان نامشروع از دیدگاه فقه و حقوق). سعی کرده احکام کودکان نامشروع از جمله نفقه، رضاع و ... را مورد بررسی قرار دهد. اما محوریت آن بر حقوق موضوعه و فقه امامیه است و به آرای فقهای مذاهب اربعه اهل سنت در این احکام اشاره‌ای نشده است.

۳- سعید کاوه، ۱۳۸۹، در پایان نامه ای با عنوان (بررسی آثار فقهی و حقوقی فرزند ناشی از روابط نامشروع و مشتبه). سعی کرده احکام و آثار جنین ناشی از روابط نامشروع و مشتبه را از دیدگاه فقه امامیه و حقوق موضوعه مورد بحث و بررسی قرار دهد. کلیت این تحقیق اعم از روابط فیزیکی و غیر فیزیکی نامشروع است و موضوع تلقیح مصنوعی و انواع آن و اختلاف میان فقها در این زمینه را بیان کرده است. اما آرای فقهای مذاهب اربعه اهل سنت را بیان نکرده است.

۴- محمد مهدی محمودی کهن، ۱۳۹۱، در پایان نامه‌ای با عنوان (احکام فقهی حقوقی کودکان نامشروع در مذاهب خمس اسلام). سعی کرده احکام کودکان نامشروع را مورد بررسی قرار دهد. اما کودکان نامشروع را به ولد الزنا محدود کرده و سخنی از ولد اللغان بیان نکرده است. همچنین محوریت آراء، آرای فقهای امامیه است و آرای مذاهب اربعه اهل سنت به تفصیل بیان نشده است. همچنین مقایسه‌ای میان ولد الزنا و ولد اللغان انجام نداده است.

مقالاتی نیز در این زمینه نگارش یافته اند که عبارتند از:

۱- بررسی احکام فقهی و حقوقی حمل و جنین ناشی از زنا و وطی به شبهه، تألیف: خلیل قبله‌ای، فصلنامه ی دیدگاه های حقوقی، شماره ۸، که به بررسی احکام ولد الزنا و شبهه در فقه امامیه و حقوق ایران پرداخته است و به فقه اهل سنت اشاره‌ای نکرده است.

۲- آثار فقهی و حقوقی رجوع از لعان در نفی ولد، تألیف: ملیحه سادات حسینی بهارنچی_محمد صالحی مازندرانی، مجله علمی ترویجی فقه و حقوق خانواده، شماره ۶۱، که به

بررسی احکام ولد اللعان بعد از رجوع از لعان در فقه امامیه و حقوق ایران پرداخته است. و به آرای فقهای اهل سنت اشاره‌ای نکرده است.

قلمرو تحقیق

این تحقیق به تعریف ولد الزنا و ولد اللعان و بیان احکام لعان و حد زنا و بررسی احکام ولد الزنا و ولد اللعان در باب عبادات، خانواده، امور مالی و جنایات در مذاهب اربعه اهل سنت و مقایسه‌ی احکام ولد الزنا با ولد اللعان می‌پردازد.

موانع و تنگناها

از جمله موانع، پراکنده بودن بحث در کتب فقهی و اصولی و ابهام در پاره‌ای از احکام می‌باشد. همچنین مطرح نکردن صریح بعضی از احکام ولد اللعان و ولد الزنا توسط فقها در کتابهای فقهی از جمله موانع دیگر می‌باشد.

ساختار تحقیق

این پایان نامه مشتمل بر یک مقدمه و چهار فصل است:

فصل اول به تعریف لغوی و اصطلاحی حکم، ولد، زنا، لعان، ولد الزنا و ولد اللعان و مشابهات و الفاظ مرتبط با آنها، احکام لعان، شرایط آن، حکم زنا، ارکان، حد آن و حکم خیانت زوجین می‌پردازد.

فصل دوم احکام ولد الزنا قبل از تولد و بعد از تولد در خانواده، عبادات، امور مالی و جنایات مورد بررسی قرار می‌گیرد.

فصل سوم احکام ولد اللعان قبل از تولد و بعد از تولد در خانواده، عبادات، امور مالی و جنایات و مطابقت آن با احکام ولد الزنا مورد بررسی قرار می‌گیرد.

فصل چهارم نتایج حاصل از تحقیق ذکر خواهد شد.

فصل اوّل

مفاهیم و کلیّات

مقدمه

در این فصل ابتدا تعریف لغوی و اصطلاحی حکم را بیان می‌کنیم. سپس ولد را از نظر لغوی و اصطلاحی مورد بررسی قرار می‌دهیم و الفاظ مرتبط و مشابه ولد را بیان می‌کنیم. سپس زنا را از نظر لغوی و اصطلاحی مورد بررسی قرار داده و الفاظ مرتبط و مشابه آن را بیان می‌کنیم. سپس ارکان زنا، شرایط، حکم تکلیفی، حد و عقوبت آن را بیان می‌کنیم. سپس لعان را از نظر لغوی و اصطلاحی مورد بررسی قرار داده و الفاظ مرتبط و مشابه آن را بیان می‌کنیم و بعد ارکان، شرایط و کیفیت اجرای لعان را بیان می‌کنیم و آن را در قرآن و سنت شریف نبوی (ص) مورد بررسی قرار می‌دهیم و در آخر ولد الزنا و ولد اللعان را از نظر اصطلاحی مورد بررسی قرار داده و الفاظ مرتبط و مشابه آنها را بیان می‌کنیم.

۱-۱- تعریف حکم

چون موضوع این پایان نامه بررسی احکام ولد الزنا و ولد اللعان است، در ابتدا معنی لغوی حکم و سپس معنی اصطلاحی آن مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۱-۱-۱- تعریف لغوی حکم

خداوند بهترین حاکمان است و او حکیمی است که حکم از آن اوست. روشن است که «الحکم»، «الحکیم» و «الحاکم» از صفات خداوند است و معانی این اسم‌ها به هم نزدیک است و خداوند به آنچه اختیار کرده است داناتر است و برماست که به آن ایمان داشته باشیم. از جمله اسم‌های خداوند «الحکم» و «الحکیم» به معنای حاکم و قاضی است که در اینجا فعیل در معنای فاعل به کار رفته است و اینکه به معنی کسی که چیزهایی را می‌داند و به آن اطمینان دارد و گفته شده حکیم کسی است که دارای حکمت است و حکمت عبارت است از شناخت و آگاهی زیاد از اشیاء. جایز است که حکیم به معنای حاکم به کار رود. مثل قدیر که به معنای قادر است و یا علیم که به معنای عالم است. (ابن منظور، بی تا، ۱۴۰/۱۲)

لیث می‌گوید: حکم به معنای علم و فقه است «آتیناهُ الحُکْمَ صَبِيًّا»^۱، (مریم: ۱۲). یعنی علم و فقه را به او (یحیی بن زکریا) دادیم. همچنین حکم به معنای قضاوت به عدل نیز می-

^۱ - (ما در کودکی به او بینش دادیم).